

સાહસિક છોકરો

એક છોકરો કાશીમાં હરિશ્ચન્દ્ર હાઈસ્કૂલમાં ભણતો હતો. એનું ગામ કાશીથી આઠ માઈલ દૂર હતું. એ દરરોજ ત્યાંથી પગપાળા ચાલીને આવતો, વચ્ચે આવતી ગંગા નદીને પાર કરીને પછી સ્કૂલમાં પહોંચતો. એ જમાનામાં ગંગા પાર કરવા માટે નાવવાળાને બે પૈસા આપવા પડતા. બે પૈસા આવવાના અને બે પૈસા જવાના. કુલ ચાર પૈસા એટલે જૂનો એક આનો. એક મહિનામાં બે રૂપિયા થાય જ્યારે સોનાનો તોલાનો ભાવ સો રૂપિયાથી પણ ઓછો હતો એ વખતના બે રૂપિયા આજના પાંચ-પચ્ચીસ રૂપિયા થઈ જાય.

એ છોકરો પોતાનાં માતા-પિતા પર વધારાનો આર્થિક બોજ ન પડે એ માટે એક પણ પૈસો માગતો નહિ. એણે તરવાનું શીખી લીધું. ઉનાળો હોય, શિયાળો હોય કે ચોમાસું હોય....ગંગા નદી તરીને સ્કૂલમાં જવાનો એનો ક્રમ થઈ પડ્યો. એમ કરતાં કેટલાય મહિના વીતી ગયા.

એકવાર પોષ મહિનાની ઠંડીમાં એ છોકરો સવારની સ્કૂલ ભરવા માટે ગંગામાં કૂદ્યો. તરતો તરતો મઝધારમાં આવ્યો. એ વખતે એક નાવમાં કેટલાક યાત્રીઓ નદી પાર કરી રહ્યા હતા. એમણે જોયું કે આ

નાનકડો છોકરો હમણાં જ ડૂબી મરશે. તેઓ નાવ છોકરા પાસે હંકારી ગયા અને હાથ પકડી એને નાવમાં ખેંચી લીધો. બધાને આશ્ચર્ય થયું કે છોકરાના મુખ પર ગભરાટ કે ચિંતાનું એક પણ ચિહ્ન ન હતું ! બધા ચકિત થઈ ગયા. આટલો નાનકડો ટપુડો ને આવો સાહસિક ! એમણે પૂછ્યું : “ત્યારે તું ડૂબી મરત તો ? આવું સાહસ ન કરવું જોઈએ.”

ત્યારે એ છોકરો બોલ્યો : “સાહસ તો હોવું જોઈએ. જીવનમાં વિઘ્ન—બાધાઓ તો આવશે જ. એમને કચડી નાખવા માટે સાહસ તો જોઈએ. જીવનમાં અત્યારથી સાહસ ન લાવીએ તો પાછળથી મોટાં મોટાં કાર્યો કેવી રીતે કરી શકીએ ?”

લોકોએ પૂછ્યું, “અત્યારે તરવા કેમ પડ્યો ? બપોરે નહાવા માટે આવવું હતું ને ?”

ત્યારે છોકરો કહે છે : “હું નહાવા માટે નદીમાં નથી પડ્યો. હું તો સ્કૂલ જઈ રહ્યો છું.”

“તો નાવમાં બેસીને જવું હતું ને ?”

“દરરોજ આવવા—જવાના ચાર પૈસા થાય છે. મારે મારાં ગરીબ મા—બાપ ઉપર બોજો નથી બનવું. મારે તો પગ પર ઊભા રહેવું છે. મારો ખર્ચો વધે તો મારાં મા—બાપની ચિંતા વધે, ઘર ચલાવવું મુશ્કેલ બની જાય.”

બધા લોકો એ છોકરાને આદરથી જોતા જ રહી ગયા. એ જ સાહસિક છોકરો આગળ જતાં ભારતનો વડાપ્રધાન બન્યો. એ છોકરો કોણ હતો, ખબર છે ? એ હતા લાલબહાદુર શાસ્ત્રી. વડાપ્રધાન પદ પર પણ શાસ્ત્રીજી સચ્ચાઈ, સાહસ, સરળતા, ઈમાનદારી, સાદાઈ, દેશપ્રેમ વગેરે સદ્ગુણો અને સદાચારનું મૂર્તિમંત સ્વરૂપ બની રહ્યા. આવા મહામાનવ ભલે થોડોક સમય જ રાજ્ય કરે પણ એક નિરાળો પ્રભાવ છોડી જાય છે જનમાનસ પર.

— સૌજન્ય : આપણા આદર્શ